

Podstawowy zestaw sprawności harcerskich

Samarytańskie

HIGIENISTA / HIGIENISTKA *

1. Złożył/a opatrunek, nakleił/a plaster z opatrunkiem, zabandażował/a kończynę, wykorzystał/a w opatrywaniu chustę trójkątną.
2. Zabezpieczył/a się przed przeziębieniem, odmrożeniem.
3. Zaradził/a w przypadku skaleczenia, otarcia nogi, niewielkiego oparzenia, krwotoku z nosa, ukąszenia przez pszczołę lub osę.
4. Zmierzył/a temperaturę, wie jaka jest prawidłowa temperatura ciała.
5. Poznał/a alarmowe numery telefonów. Wie, kiedy i w jaki sposób należy z nich korzystać.

SANITARIUSZ / SANITARIUSZKA **

1. Poznał/a zasady kompletowania apteczki. Skompletował/a apteczkę osobistą.
2. Prawidłowo postąpił/a w przypadku:
 - krwotoku (np. z kończyny), stłuczenia, zaproszenia oka, omdlenia,
 - konieczności unieruchomienia kończyny,
 - konieczności udrożnienia górnych dróg oddechowych.
3. Pełnił/a służbę samarytańską na wycieczce, biwaku lub obozie.
4. Prawidłowo sprawdził tętno.

RATOWNIK / RATOWNICZKA ***

1. Skompletował/a torbę pierwszej pomocy dla drużyny na rajd, wycieczkę lub biwak.
2. Zaradził/a w przypadku zatrucia pokarmowego (substancjami chemicznymi, grzybami, zepsutą żywnością).
3. Zaradził/a w przypadku utraty przytomności. Ułożył/a poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej.
4. Umie zorganizować transport chorego. Zastosował/a różne sposoby nosobnego przenoszenia rannych. Kierując patrolem noszowym, pokonał(a) kilka przeszkód (zejście do dołu, podejście pod górę, pokonanie ogrodzenia).
5. Brał/a udział w zawodach w ratownictwie lub ratowniczej grze terenowej. Pełnił/a służbę w ambulatorium obozowym lub podczas dużej imprezy terenowej, opiekował/a się chorym.

Funkcję sprawności mistrzowskich pełnią odznaki „Ratownik Medyczny ZHP”.

Przyrodnicze

PRZYRODNIK / PRZYRODNICZKA *

1. Rozpoznał/a po sylwetkach i liściach dziesięć drzew (np. dąb, brzozę, klon, leszczynę, wierzbę, topolę, lipę, sosnę, świerk, jodłę, modrzew).
2. Rozpoznał/a na rysunku lub zdjęciu po pięć gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce.
3. Uczestniczył/a w wycieczce do lasu, ułożył/a i przedstawił/a w zastępie pięć zasad zachowania się w lesie.
4. Samodzielnie lub z zastępem zasadził/a drzewko w pobliżu swojego domu, na działce lub przy szkole.

PRZYJACIEL PRZYRODY **

1. Wskazał/a na mapie Polski parki narodowe oraz znajdujące się w okolicy (np. w gminie lub powiecie) rezerwy przyrody, parki krajobrazowe i wybrane pomniki przyrody. Wyjaśnił/a cele, dla których je utworzono.
2. Uczestniczył/a w wycieczce do rezerwatu przyrody lub parku narodowego. Zachowywał/a się zgodnie z obowiązującym tam regulaminem.
3. Brał/a udział w pracy na rzecz środowiska naturalnego, np. w parku, na szlaku turystycznym, podczas imprezy ekologicznej.
4. W swoim domu oszczędza wodę i energię elektryczną, dba o wykorzystanie surowców wtórnych.

ZNAWCA PRZYRODY ***

1. Skompletował/a biblioteczkę (książki, artykuły, foldery, adresy stron internetowych) o tematyce ekologicznej.
2. Poznał/a zasady ekologicznego obozowania. Zastosował/a je w praktyce.
3. Wziął/ęła udział w akcji na rzecz ratowania lub ochrony środowiska naturalnego.
4. Przygotował/a i przeprowadził/a zbiórkę na temat znaczenia przyrody dla zdrowia człowieka oraz o potrzebie jej ochrony przed zagrożeniami cywilizacji.
5. Zapoznał/a się z celami i działaniami kilku wybranych organizacji ekologicznych.

EKOLOG (sprawność mistrzowska)

1. Poznał/a systematykę roślin i zwierząt. Poznał/a rośliny i zwierzęta chronione w Polsce.
2. Przedstawił/a w interesującej formie bogactwo polskich lasów, znaczenie lasów dla przyszłości człowieka na Ziemi.
3. Wskazał/a zagrożenia występujące w polskich lasach i dotyczące drzew, ptaków i zwierząt.
4. Poznał/a zasady ekologicznego obozowania. Zastosował/a je w praktyce.
5. Wyzaczył/a sobie dodatkowe zadania mistrzowskie.

Puszczańskie

ROBINSON **

1. Przeprowadził/a w pobliżu obozu w samotności kilkugodzinną obserwację życia lasu o wschodzie słońca.
2. W dowolnej formie udokumentował/a swoje spostrzeżenia (zauważone zwierzęta, ich tropy, zjawiska przyrody, znalezione rośliny chronione, jadalne itp.), zaprezentował/a je na zbiórce zastępu.
3. Przygotował/a dla zastępu posiłek, korzystając z zebranych owoców lasu.
4. Wraz z kolegą/koleżanką biwakował/a w pobliżu obozu przez 24 godziny.

LEŚNY CZŁOWIEK ***

1. Odbił/a samotną wędrowkę po lesie (od świtu do zmroku), żywiąc się owocami lasu, odnalazł/a wyznaczone przez drużynowego miejsce bez posługiwania się mapą, kierując się tylko znakami przyrody.
2. Korzystając z samotności przemyślał/a swoje dotychczasowe życie harcerskie.
3. Powrócił/a niepostrzeżenie do ogniska i opowiedział/a gawędę o życiu lasu na podstawie wyników obserwacji i przemyśleń, jakie miał/a podczas wędrowki.
4. W czasie tej wędrowki znalazł/a ciekawe miejsce, by pokazać je potem harcerzom/harcerkom z drużyny.

TRZY PIÓRA (sprawność mistrzowska)

1. Przeszedł/przeszła pomyślnie trzy próby – milczenia, głodu i samotności – przez kolejne trzy doby:
 - w czasie pierwszej doby powstrzymał/a się od spożywania jakichkolwiek pokarmów i napojów (z wyjątkiem czystej wody), uczestnicząc we wszystkich zajęciach obozowych,
 - w czasie drugiej próby zachował/a całkowite milczenie,
 - trzecią dobę spędził/a w lesie nie spostrzeżony/na przez ludzi, żywiąc się pokarmem leśnym.

Kucharskie

KUCHCIK *

1. Przygotował/a w terenie posiłek dla zastępu, korzystając z kuchni polowej lub kucharki turystycznej.
2. Zadał/a o estetyczny wygląd polowego „stołu”.
3. Przestrzegal/a zasad higieny przy sporządzaniu posiłków i zapoznał/a z nimi zastęp.
4. Przygotował/a śniadanie lub kolację dla domowników.
5. Przygotował/a podwieczorek według własnego pomysłu.

KUCHARZ **

1. Prawidłowo posługiwał/a się sprzętem kuchennym (nożami, tłuczkami, maszynką do mielenia, garnkami i patelniami różnej wielkości, cedzakiem).
2. Ułożył/a urozmaicony jadłospis na kilkudniowy biwak lub na tydzień obozu dla całej drużyny.
3. Przygotował/a obiad dwudaniowy dla rodziny, estetycznie go podając.
4. Wybrał/a miejsce na kuchnię na biwaku drużyny urządził/a ją funkcjonalnie.

KUCHMISTRZ–KUCHMISTRZYNI ***

1. Rozplanował/a i urządził/a blok kuchenny na obozie drużyny lub kilkudniowym biwaku.
2. Kierował/a co najmniej przez trzy dni służbą kuchenną na obozie drużyny lub na biwaku: układając jadłospisy, gotując każdego dnia inną zupę, przygotowując dania mięsne i jarskie.
3. Poznał/a zasady racjonalnego żywienia dzieci i dorosłych.
4. Ułożył/a wybraną dietę: (np.: niskokaloryczną, dla cukrzyków) oraz wyliczył/a podstawowe wartości odżywcze w stosunku do tej diety.
5. Przygotował/a młodszym do próby na sprawność „kuchcika”.

Logistyczne – Finansowe

OSZCZĘDNY / OSZCZĘDNA *

1. Wie, jakie są podstawowe miesięczne opłaty domowe.
2. Zaoszczędził/a pieniądze na wybrany przez siebie cel.
3. Współuczestniczył/a w organizowaniu akcji zarobkowej.
4. Wymienił/a surowce wtórne, które zbierał/a i segregował/a.
5. Oszczędnie gospodaruje wszelkimi materiałami.

SKARBNIK / SKARBNICZKA **

1. Poznał/a przepisy finansowe ZHP obowiązujące drużynę.
2. Opracował/a preliminarz finansowy imprezy drużyny.
3. Zorganizował/a akcję zarobkową zastępu.
4. Przyjął/przyjęła składki członkowskie zastępu i prawidłowo je wpisał/a do książki finansowej drużyny.
5. Nauczył/a się prawidłowo wypełniać książkę finansową drużyny.

FINANSISTA ***

1. Opracował/a plan finansowy drużyny na rok harcerski i przedstawił/a swoją koncepcję radzie drużyny.
2. Przygotował/a i zrealizował/a projekt mający na celu zachęcenie do oszczędzania.
3. Zarządził/a finansami biwaku drużyny:
 - przygotował/a preliminarz
 - właściwie rozliczył/a wydatki.
4. Przedstawił/a młodszym sposoby oszczędzania i gospodarowania własnymi środkami finansowymi.

Funkcje sprawności mistrzowskich pełnią:

- uprawnienia samodzielnego księgowego/samodzielnej księgowej
- uprawnienia do prowadzenia ksiąg przychodów i rozchodów

Logistyczne – Obozowe

SOBIERADEK OBOZOWY *

1. Rozbił/a samodzielnie mały namiot.
2. Uczestniczył/a w budowie urządzeń namiotowych, posługując się sprzętem pionierskim.
3. Samodzielnie wykonał/a przedmiot przydatny na obozie, np. kosz na śmieci, wieszak, tablicę rozkazów.
4. Rozpalił/a ogień w bezpiecznym miejscu i zatarł/a dokładnie ślady po zakończeniu ogniska.

TECHNIK OBOZOWY **

1. Umiejętnie posługiwał/a się zakonserwowanym przez siebie sprzętem pionierskim przy budowie urządzeń namiotowych.
2. Zbudował/a urządzenie obozowe własnego pomysłu, stosując węzły i gwoździe odpowiedniej wielkości.
3. Wraz z zastępem rozstawiał/a namioty różnego typu i wielkości.
4. Po zakończeniu obozu wraz z zastępem składał/a namioty przygotowując je do złożenia w magazynie (suszył/a, naprawiał/a, talkował/a).

WYGA OBOZOWY ***

1. Uczestniczył/a w zwiadzie kwatermistrzowskim obozu drużyny.
2. Kierował/a rozstawieniem obozu, właściwie dobierając miejsca na namioty mieszkalne, kuchnie i sanitariaty.
3. Zapoznał/a się z możliwościami zastosowania różnego rodzaju drewna do budowy urządzeń obozowych.
4. Budował/a urządzenia obozowe ogólnego użytkowania, np. kuchnię, pomosty, stołówkę.
5. Brał/a udział w kwaterce obozowej.

Logistyczne – Gospodarcze

MAJSTERKLEPKA *

1. Skompletował/a zestaw podstawowych narzędzi do majsterkowania i umie się nimi bezpiecznie posługiwać.
2. Oczyszczył/a przedmioty z drewna, metalu i tworzyw sztucznych, nie niszcząc ich.
3. Skleił/a rozbitą porcelanę, plastik, metal – przedstawił/a swoje sposoby drobnych napraw na zbiórce zastępu.
4. Wykonał/a proste prace, jak np. ostrzenie noży, wymiana baterii w latarce, kalkulatorze, radiu, wymiana uszczelki w kranie, naoliwienie zamka.

GOSPODARZ **

1. Opiekował/a się harcówką przez okres próby: dokonał/a w niej drobnych napraw lub zaproponował/a nowe funkcjonalne i estetyczne rozmieszczenie wyposażenia.
2. Konserwował/a sprzęt pionierski, sportowy lub obozowy.
3. Skompletował/a sprzęt potrzebny na obóz drużyny lub szczebu.
4. Wie, na czym polega inwentaryzacja, brał/a udział w spisie z natury.
5. Prowadził/a magazyn sprzętu na obozie drużyny lub w ciągu roku wraz z dokumentacją.

KWATERMISTRZ/KWATERMISTRZYNI ***

1. Stosuje zasady logistyki w życiu codziennym – korzysta z tej wiedzy przy planowaniu prac drużyny.
2. Uczestniczył/a w organizowaniu obozu drużyny pod względem kwatermistrzowskim, zadbał/a o zaplecze dla obozu.
3. Był odpowiedzialny/była odpowiedzialna za organizacyjną stronę biwaku lub rajdu szczebu.
4. Przez okres co najmniej 6 miesięcy pełnił/a funkcję kwatermistrza drużyny lub szczebu.
5. Nauczył/a młodszych konserwować sprzęt pionierski i porządkować magazyn sprzętu oraz posługiwać się narzędziami zgodnie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa.

LOGISTYK (sprawność mistrzowska)

1. Odpowiadał/a za logistyczne przygotowanie obozu, przeprowadzając zwiad i organizując zaplecze dla obozu, przygotował/a niezbędne dokumenty.
2. Pełnił/a funkcję kwatermistrza/kwatermistrzyni lub zaopatrzeniowca na obozie.
3. Przygotował/a preliminarz i współuczestniczył/a w rozliczeniu obozu.
4. Podsumował/a roczną działalność drużyny/szczebu pod względem organizacyjnym: przeprowadził/a inwentaryzację, ocenił/a ilościowo i jakościowo zaplecze sprzętowe, skontrolował/a i uzupełnił/a dokumentację. Wnioski i propozycje przedstawił/a radzie drużyny /szczebu.
5. Wyznaczył/a sobie dodatkowe zadania mistrzowskie.

Terenoznawcze

OBSERWATOR / OBSERWATORKA *

1. Wyznaczył/a strony świata za pomocą busoli, słońca, gwiazd i drzew.
2. Poruszał/a się bezszelestnie po pomieszczeniu zamkniętym i w terenie, czołgając się i maskując swoją obecność.
3. Rozpoznał/a w lesie ślady ludzi, zwierząt i pojazdów.
4. Uczestniczył/a w biegu terenowym poruszając się według znaków patrolowych.
5. Zapamiętał/a przebytą drogę w terenie leśnym i w mieście, wrócił/a nią samodzielnie bez błędzenia.

TERENOZNAWCA **

1. Oceniał/a prawidłowo odległość od wyznaczonego punktu wykorzystując zasady określania odległości w terenie.
2. Dokonał/a pomiaru niedostępnych obiektów w terenie: wysokości drzewa, szerokości rzeki.
3. Trafił/a do wyznaczonego miejsca w nieznanym terenie na podstawie szkicu lub mapy.
4. Poprowadził/a patrol w terenie posługując się busolą i bezbłędnie docierając do miejsca oznaczonego na mapie.
5. Wytypował/a w nowym terenie miejsce na biwak drużyny, rozplanowując jego rozbiecie.

TOPOGRAF ***

1. Wyznaczył/a strony świata według przedmiotów terenowych w nocy i w dzień oraz wg słońca i zegarka.
2. Trafił/a według mapy do odległego o kilka kilometrów obiektu, wykonując w czasie marszu szkic drogi z zastosowaniem właściwej skali.
3. Naniósł/naniosiła na powiększony przez siebie wycinek mapy lub planu miasta uzyskane w czasie zwiadu terenowego informacje o znajdujących się tam ważnych obiektach.
4. Uzyskał/a informacje o ważnych obiektach w nieznanym terenie, korzystając z możliwości Internetu i naniósł/naniosiła je na przygotowywany dla potrzeb drużyny fragment planu miasta.
5. Przeszkolił/a młodszych w zakresie znajomości znaków patrolowych i topograficznych.

KARTOGRAF (sprawność mistrzowska)

1. Wykonał/a z pamięci szkic sytuacyjny terenu.
2. Dokonał/a pomiaru terenu nadającego się na urządzenie obozu lub dziecięcego placu zabaw. Wykonał/a dokładny plan.
3. Wykreślił/a mapę wybranego terenu (zaktualizował starą mapę) na potrzeby obozu, gry terenowej, rajdu itp.
4. Przygotował/a trasę imprezy na orientację i biegu terenowego z przeszkodami.
5. Przeprowadził/a w drużynie (szczebie) szkolenie z zakresu terenoznawstwa.

6. Wyznaczył/a sobie dodatkowe zadania mistrzowskie.

Łącznościowe

GONIEC *

1. Wskazał/a drogę do urzędów i ważnych miejsc w swojej miejscowości.
2. Dostarczył/a list lub ustną wiadomość do adresata w wyznaczonym terminie.
3. Nadał/a na pocztę: list polecony, telegram, przekaz pieniężny, paczkę.
4. Bezbłędnie przekazał/a meldunek w czasie gry terenowej, posługując się wybranymi sposobami łączności.
5. Odebrał/a i wysłał/a wiadomość pocztą internetową.

ŁĄCZNIK-ŁĄCZNICZKA **

1. Znalazł/a w książce telefonicznej lub w Internecie adres i numer telefonu każdej instytucji, dysponując tylko jej nazwą.
2. Obsługując centralkę telefoniczną, utrzymał/a łączność w terenie.
3. Wykonał/a przyrząd do sygnalizacji w terenie, nadając i odbierając za jego pomocą depezę napisaną alfabetem Morse'a.
4. Opracował/a własny szyfr dla zastępu (drużyny).

ZWIADOWCA ***

1. W nieznanym terenie podszedł/podeszła wskazany obiekt w sposób niedostrzeżony.
2. Przeprowadził/a zwiad, sporządzając szczegółowy raport zawierający opis wykonanych zadań i zaobserwowanych zdarzeń.
2. Nawiązał/a łączność za pomocą radia CB, przekazał/a informacje zdobyte podczas zwiadu.
3. Przeprowadził/a w zastępie (drużynie) szkolenie z łączności.
4. Wie, jakie są zasady i sposoby przekazu i gromadzenia poufnych informacji (np. danych osobowych), szczególnie w Internecie.

Harce

HARCOWNIK *

1. Uczestniczył/a w 5 grach terenowych, przestrzegał/a zasad w nich obowiązujących.
2. Poznał/a 10 ćwiczeń rozwijających spostrzegawczość, refleks, pamięć.
3. Uczestniczył/a razem z zastępem w zawodach, turnieju, meczu lub innej formie współzawodnictwa między zastępami.
4. Brał/a udział w INO, grze ekologicznej lub biegu patrolowym.

ORGANIZATOR HARCÓW/ORGANIZATORKA HARCÓW **

1. Przeprowadził/a 10 gier terenowych i sportowych, ucząc młodszych zasad w nich obowiązujących.
2. Zorganizował/a dla zastępu (drużyny) ćwiczenia z KIM-a w harcówce i w terenie.
3. Zorganizował/a mecz, olimpiadę lub inną formę zawodów między zastępami.
4. Prowadzi własny notatnik, zawierający zbiór gier i ćwiczeń do wykorzystania w pomieszczeniu i w terenie.

MISTRZ HARCÓW-MISTRZYNI HARCÓW ***

1. Przedstawił/a zestaw gier, ćwiczeń i konkursów, zebranych w czasie próby.
2. Przeprowadził/a po kilkanaście gier terenowych i świetlicowych w drużynie (szcziepie) lub dla dzieci spoza ZHP.
3. Przygotował/a trasę i program harcerskiego biegu terenowego, sprawdzającego znajomość technik harcerskich.
4. Nauczył/a młodszych kilku gier i ćwiczeń do wykorzystania na zbiórkach i w szkole.

Funkcję sprawności mistrzowskich pełnią:
- uprawnienia animatora pedagogiki zabawy „Klanza”
- uprawnienia sędziego INO

Krajoznawcze

WSKAZIDROGA *

1. W czasie gry lub zwiadu terenowego poprowadził/a zastęp do określonego miejsca odległego o ok. 2-3 km, odszukał/a wyznaczony obiekt.

2. Na planie zaznaczył/a nazwy ulic i placów oraz ważne objekty – ośrodek zdrowia, aptekę, pocztę, straż pożarną, posterunek policji itp.
3. Poznał/a najbliższy obiekt godny zwiedzenia (zabytek historyczny, muzeum, osobliwość przyrodniczą itp.) i opowiedział/a o nim na zbiórce zastępu.
4. Wyszukał/a interesujące informacje o swojej miejscowości w przewodniku, encyklopedii, Internecie oraz przedstawił/a je zastępowi w dowolnej formie.

PRZEWODNIK / PRZEWODNICZKA PO... **

mieście, okolicy, miejscach pamięci narodowej, muzeach itp.

Kanon wymagań sprawności:

1. Poznał/a historię swojego regionu. W sposób szczególny interesuje się wybranym okresem lub miejscem.
2. Opracował/a trasę kilkugodzinnej wycieczki i wykonał/a projekt folderu turystycznego o niej.
3. Nawiązał/a niezbędne kontakty z gospodarzem terenu oraz obiektów i placówek ujętych w opracowaniu propozycji trasy wycieczkowej.
4. Przeprowadził/a dla kolegów/koleżanek ze swojego środowiska lub przyjezdnych wycieczkę opracowaną przez siebie trasą.

KRAJOZNAWCA ***

1. Oprowadził/a trzy wycieczki po swoim mieście (okolicy), wykazując się znajomością jego historii, zabytków i ciekawych obiektów.
2. Pokierował/a sporządzeniem informacji o walorach turystycznych okolicy na podstawie zajęć terenowych i literatury (geografia i historia okolicy, system połączeń komunikacyjnych, przemysł i rolnictwo, obiekty historyczne i przyrodnicze, sztuka, zwyczaje ludowe itp.).
3. Zaplanował/a cykl wycieczek do miejsc ciekawych pod względem historycznym, przyrodniczym lub geograficznym, posługując się mapami i przewodnikami.
4. Zorganizował/a dla młodszych zwiad etnograficzny lub konkursy np.: znajomości stylów architektonicznych, z zakresu historii ruchu krajoznawczego, historii sztuki regionu, itp.
5. Uczestniczył/a w trzech wycieczkach krajoznawczych w różnych regionach Polski.

Turystyczne

ŁAZIK *

1. Skompletował/a ekwipunek turystyczny.
2. Uczestniczył/a w kilku wycieczkach, ubierając się stosownie do warunków terenowych i pogodowych, zabezpieczając się przed przegrzaniem i przemoczeniem oraz otarciem stóp.
3. Poprawnie spakował/a plecak, zabierając tylko rzeczy przydatne na tej wyprawie.
4. Poznał/a zasady poruszania się po drogach.
5. Uczestnicząc w wycieczkach i rajdach, zawsze zachował/a pogodę ducha, mimo trudów wędrowania.

TRAMP **

1. Odbił/a co najmniej 5 samodzielnych wypraw w promieniu kilku kilometrów od miejsca zamieszkania.
2. Poznał/a zasady bezpiecznego marszu (tempo, odpoczynek, obciążenie, przepisy ruchu drogowego).
3. Nocował/a w lesie bez namiotu oraz w nieznannej miejscowości, korzystając np. ze schroniska PTSM.
4. Zorganizował/a biwak zastępu (drużyny), rozbijając go, a następnie likwidując bez pozostawienia śladów.

WĘDROWIEC ***

1. Przedstawił/a na zbiórce drużyny najpiękniejsze regiony turystyczne w Polsce.
2. Zorganizował/a dla drużyny wycieczki o różnej tematyce, m.in. krajoznawcze, przyrodnicze, historyczne.
3. W czasie obozów wędrownych zainteresował/a się historią poznawanych miejsc i ludzi tam żyjących.
4. Zorganizował/a rajd według opracowanego przez siebie programu i nieznanego dla uczestników trasy.

Funkcje sprawności mistrzowskich pełnią:
Uprawnienia PTTK

Językowe

JĘZYKOZNAWCA *

1. Wyraża się poprawnie, nauczył/a się umiejętnie korzystać ze słowników języka polskiego i poprawnej polszczyzny.
2. Nauczył/a się podstawowych zwrotów grzecznościowych w językach: angielskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim.

3. W wybranym przez siebie języku obcym nauczył/a się podstawowego słownictwa związanego z harcerstwem (co najmniej 20 słówek).
4. Uczy się systematycznie wybranego języka obcego.

TŁUMACZ / TŁUMACZKA **

1. Pogłębił/a w czasie próby znajomość języka obcego.
2. Przetłumaczył/a na język polski kilka gier skautowych.
3. Napisał/a słowniczek o tematyce harcerskiej, zawierający ok. 100 słówek w języku, którego się uczy.
4. Uczestnicząc w spotkaniu skautowym, pomagał/a innym porozumieć się w języku, którego się uczy.

POLIGLOTA / POLIGLOTKA ***

1. Potrafi porozumieć się w podstawowych sprawach w co najmniej dwóch językach obcych i tłumaczyć rozmowę z wybranego języka.
2. Przetłumaczył/a artykuły o tematyce skautowej, upowszechniając ich treść w swoim środowisku.
3. Nauczył/a młodszych kilku zwrotów obcojęzycznych.
4. Zaferował swoją służbę jako tłumacz podczas spotkania skautowego organizowanego przez szczerp, hufiec lub chorągiew.

Funkcję sprawności mistrzowskich pełnią certyfikaty językowe.

Naukowe

SZPERACZ *

1. Przygotowując żadaną informację, umiejętnie posłużył/a się przewodnikiem, encyklopedią, Internetem.
2. Zlokalizował/a wybrany obiekt w nieznanym terenie, wykorzystując dostępne źródła informacji.
3. Przeprowadził/a wywiad dotyczący ciekawostek wybranej miejscowości i zaprezentował/a go na zbiórce zastępu.
4. W czasie obozu, biwaku lub rajdu zebrał/a ciekawostki na temat odwiedzanych miejsc i ludzi, prezentując je potem kolegom.

POSZUKIWACZ **

1. Wybrał/a dziedzinę swoich zainteresowań i stale pogłębia swą wiedzę, odwiedzając miejsca związane z tym tematem.
2. Zorganizował/a wycieczkę zastępu (drużyny) do miejsc, w których znajdują się eksponaty charakteryzujące dziedzinę jej/jego zainteresowań.
3. Przeprowadził/a zwiad społeczny w czasie obozu lub biwaku, zdobywając wiedzę na temat historii i ważnych spraw mieszkańców tego regionu.
4. Wykazał/a się znajomością krain geograficznych i okresów dziejowych Polski.

BADACZ–BADACZKA ***

1. Wykazał/a się zainteresowaniami w wybranej dziedzinie (doświadczenia fizyczne, chemiczne, biologiczne, badania etnograficzne, archeologiczne, historyczne, religioznawcze, geologiczne itp.).
2. W interesujący sposób przedstawił/a dziedzinę swoich zainteresowań.
3. Spopularyzował/a w drużynie (w szkole) wybrane odkrycie naukowe lub wydarzenie historyczne (społeczne) wyjątkowo ważne dla dziejów ludzkości.
4. Zorganizował/a młodzieżową debatę naukową na wybrany przez siebie temat.

Sportowe

SPORTOWIEC *

1. Interesuje się wybraną dyscypliną sportu i popularyzuje ją, wymienił/a nazwiska swoich ulubionych sportowców.
2. Codziennie wykonuje poranną gimnastykę.
3. Zademonstrował/a swój zestaw ćwiczeń treningowych.
4. Zorganizował/a spotkanie z zawodnikiem lub trenerem swojej dyscypliny albo zaprezentował/a film o życiu sportowców.

Spełnienie powyższych warunków jest podstawą do zdobywania następujących sprawności

... [NAZWA DYSCYPLINY] np. PIŁKARZ, NARCIARZ **

1. Uprawia wybraną dyscyplinę sportu.
2. Zademonstrował/a swoje umiejętności w uprawianej dyscyplinie sportu.

3. Zorganizował/a dla harcerzy zajęcia zapoznające z uprawianą dyscypliną sportu (pokazy, zawody, naukę zasad i techniki itd.).
4. Uczestniczył/a kilkakrotnie w zawodach sportowych, zawsze przestrzegając zasady fair play.
5. Stara się systematycznie poprawiać swoje wyniki.

OLIMPIJCZYK ***

1. Uprawia wybraną dyscyplinę sportu pod fachowym kierunkiem.
2. Uczestniczył/a w olimpiadzie sportowej (np. szkolnej, obozowej, międzyszkolnej), poprawiając swoje wyniki.
3. Spopularyzował/a ideę olimpijską w swoim środowisku: w szkole, w drużynie (szczerpie).
4. Reprezentował/a szkołę na zawodach sportowych, starając się przyczynić do sukcesów drużyny.

- pływackie

MŁODY PŁYWAK–MŁODA PŁYWACZKA *

1. Przepłynął/przepłynęła 100 m, w tym połowę na plecach.
2. Wytrzymał/a pod wodą 20 sekund.
3. Nauczył/a się prawidłowo zakładać kamizelkę ratunkową.
4. Poznał/a zasady bezpieczeństwa i higieny kąpieli.

PŁYWAK–PŁYWACZKA **

1. Przepłynął/przepłynęła 200 m, w tym połowę na plecach.
2. Skoczył/a do wody z wysokości co najmniej 1 m i przepłynął/przepłynęła pod lustrem wody 10 m.
3. Wyciągnął/wyciągnęła przedmiot znajdujący się 1,5 m pod wodą.
4. Nauczył/a młodszych zakładania kamizelki ratunkowej i podawania koła ratunkowego.
5. Poznał/a zasady bezpieczeństwa i higieny kąpieli oraz ratowania tonącego.

PŁYWAK DOSKONAŁY–PŁYWACZKA DOSKONAŁA ***

1. Przepłynął/przepłynęła 400 m (dziewczęta) i 600 m (chłopcy) w wodzie stojącej, lub 800 m (dziewczęta) i 1000 m (chłopcy) z prądem co najmniej dwoma stylami.
2. Przepłynął/przepłynęła pod wodą 15 metrów.
3. Uczestniczył/a w wyznaczaniu kąpieliska zgodnie z przepisami.
4. Zademonstrował/a w wodzie sposób ratowania tonącego.

Funkcje sprawności mistrzowskich pełnią uprawnienia Młodszego Ratownika WOPR Ratownika WOPR, Specjalna karta pływacka.

Funkcję sprawności mistrzowskich pełnią sportowe klasy mistrzowskie, uprawnienia trenera i instruktora danej dyscypliny sportu..

Artystyczne

- wokalne

ŚPIEWAŃ / ŚPIEWACZKA *

1. Rozpoczął/a śpiew kilku piosenek na zbiórce zastępu.
2. Nauczył/a zastęp jednej piosenki.
3. Zaśpiewał/a z pamięci 10 piosenek (harcerskich, narodowych lub żołnierskich).
4. Występował/a z zastępem, śpiewając kilka piosenek oraz brał/a udział w inscenizacji piosenki.
5. Prowadzi na bieżąco swój śpiewnik harcerski, ma w nim zapisanych minimum 20 piosenek.

PIEŚNIARZ / PIEŚNIARKA **

1. Przedstawił/a prowadzony przez siebie śpiewnik, płytotekę lub taśmotekę.
2. Śpiewał/a na uroczystościach harcerskich, szkolnych lub kościelnych.
3. Nauczył/a zastęp lub drużynę po kilka tradycyjnych i współczesnych piosenek harcerskich oraz turystycznych.
4. Wymienił/a swoich ulubionych piosenkarzy, śpiewaków i zespoły, uzasadniając swój wybór w sposób przekonujący.

WODZIREJ / WODZIREJKA ***

1. Przygotował/a program i przeprowadził 5 ognisk harcerskich dla szczerpu lub kilku drużyn, w tym co najmniej 2 tematyczne.
2. Zorganizował/a bal harcerski, tematyczną zabawę taneczną lub dyskotekę, organizując w przerwach konkursy, zabawy i pąsy.

3. Przedstawił/a prowadzony przez siebie notatnik, w którym zapisuje pomysły pląsów, zabaw i okrzyków.
4. Przygotował/a młodszych do próby na sprawności tancerza, muzyka lub piosenkarza.

- instrumentalne

GRAJEK **

1. Nauczył/a się grać przynajmniej na jednym instrumencie, zagrał/a na nim melodię.
2. Brał/a udział w przygotowywaniu uroczystości harcerskiej, organizując orkiestrę.
3. Nauczył/a zastęp lub drużynę piosenki na podstawie zapisu nutowego.
4. Zorganizował/a w drużynie naukę piosenek akompaniując na instrumencie.

MUZYK–MUZYCZKA ***

1. Zagrał kilka melodii na wybranym instrumencie.
2. Scharakteryzował/a okresy w dziejach muzyki polskiej, wymieniając najśłynniejszych kompozytorów i ich utwory.
3. Zorganizował/a dla drużyny wyjście na koncert do filharmonii lub opery.
4. Akompaniował/a na ognisku, dobierając wcześniej związane z tematem zestawy piosenek.

ARTYSTA / ARTYSTKA (sprawność mistrzowska)

1. Doskonale orientuje się w życiu artystycznym i kulturalnym swojego regionu i Polski.
2. Animuje działalność artystyczną w swoim środowisku harcerskim.
3. Brał/a udział w warsztatach specjalistycznych, doskonalących umiejętności w wybranej przez siebie dziedzinie artystycznej.
4. Odniósł/odniosła sukces na festiwalu, przeglądzie, konkursie, wystawie itp.
5. Wyznaczył/a sobie dodatkowe zadania mistrzowskie.

Spoleczne

MŁODY OBYWATEL / MŁODA OBYWATELKA *

1. Poznał/a historię godła i barw narodowych.
2. Wie, co oznaczają i potrafi się wobec nich zachować. Zaśpiewał/a hymn państwowy.
3. Odszukał/a na mapie Polski miejsca, które dotąd odwiedził/a lub chciałby/chciałyby odwiedzić.
4. Zapoznał/a się z częścią statutu szkoły, zawierającą prawa i obowiązki ucznia. Angażuje się w życie swojej klasy.
5. Poznał/a daty polskich świąt narodowych. Wie, na pamiątkę jakich wydarzeń zostały ustanowione. Przygotował/a z zastępem zbiórkę z okazji jednego z nich.

OBYWATEL / OBYWATELKA **

1. Współpracuje z samorządem szkolnym. Przygotował/a kampanię promującą prawa i obowiązki uczniowskie.
2. Angażuje się w życie szkoły.
3. Poznał/a najważniejsze fakty z historii najnowszej Polski.
4. Dowiedział/a się, gdzie znajdują się najważniejsze urzędy w jego/jej miejscowości i gminie. Przygotował/a mapę miasta przedstawiającą ich lokalizację oraz główne sprawy jakimi się zajmują.
5. Zorganizował/a dla drużyny wycieczkę do urzędu gminy lub miasta.

OBYWATEL RZECZYPOSPOLITEJ / OBYWATELKA RZECZYPOSPOLITEJ ***

1. Zapoznał/a się z najważniejszymi prawami i obowiązkami obywateli RP.
2. Wie, na czym polega demokracja. Brał/a udział w demokratycznym podejmowaniu decyzji.
3. Zgromadził/a własną biblioteczkę książek o historii najnowszej Polski. W młodszej drużynie lub zastępie przygotował/a i przeprowadził/a grę o historii najnowszej kraju.
4. Orientuje się w bieżących wydarzeniach politycznych, gospodarczych i kulturalnych kraju. Zapoznał/a się z podziałem polskiej sceny politycznej. Dowiedział/a się, kto sprawuje najważniejsze funkcje państwowe.
5. Angażuje się w pracę parlamentu młodzieży lub jednej z młodzieżowych organizacji. W swojej działalności godnie reprezentuje ZHP.

Komputerowe

KOMPUTEROWIEC *

1. Wykonał/a podstawowe czynności na komputerze:
 - napisał/a tekst w edytorze tekstu

- korzystając z arkusza kalkulacyjnego, wykonał/a prosty arkusz realizujący podstawowe operacje np. sumowanie komórek
 - napisał/a i wysłał/a wiadomość pocztą elektroniczną.
2. Zebrał/a biblioteczkę informatyczną i przygotował/a do wykorzystania w drużynie.
 3. Znalazł/a podstawowe informacje w Internecie z dziedziny jego/ją interesującej.
 4. Zainstalował/a w komputerze nowy program komputerowy i skonfigurował/a go do własnych potrzeb.
 5. Obsługując komputer, przestrzega obowiązujących zasad higieny pracy.

ZNAWCA KOMPUTERÓW / ZNAWCZYNI KOMPUTERÓW **

1. Wskazał/a najlepsze modele monitorów, skanerów, drukarek, modemów oraz innych podzespołów komputerowych w zależności od potrzeb i możliwości użytkownika, uzasadnił/a swój wybór. Systematycznie czyta prasę komputerową.
2. Korzystając z instrukcji zainstalował/a w komputerze i właściwie skonfigurował/a dodatkowy sprzęt: kartę muzyczną, dysk twardy, CD-ROM, skaner.
3. Zarządził/a w kilku przypadkach awarii sprzętu komputerowego.
4. Zaprezentował/a młodszemu harcerzowi budowę i zasadę działania komputera oraz innych urządzeń: drukarki, skanera, modemu.
5. Poznał dowolny język programowania, wykorzystując nabyte umiejętności napisał/a prostą aplikację.

INFORMATYK ***

1. Przedstawił/a młodszemu harcerzowi rolę i perspektywę rozwoju informatyki we współczesnym świecie. Zorganizował/a w drużynie (szczępie) zajęcia wprowadzające w tajniki informatyki.
2. Poznał/a co najmniej jeden język programowania, uczy się następnego, wykorzystał/a nabyte umiejętności do opracowania aplikacji na użytek drużyny, szczepu, hufca.
3. Poznał/a podstawowe rodzaje licencji na oprogramowanie komputerowe, promuje stosowanie legalnych programów.
4. Samodzielnie złożył/a komputer i właściwie go skonfigurował/a (na poziomie BIOS-u i systemu operacyjnego).
5. Pełni stałą służbę opartą na wiedzy informatycznej, np. administrator stron www (hufca, szczepu, drużyny), serwisant sprzętu komputerowego w komendzie hufca itp.

Funkcję sprawności mistrzowskich pełni zdobycie specjalistycznych certyfikatów.